

1) Vargar.

Före min tid släpptes byns kreatur ut samfällt på Gatebacken och kom sedan utåt Ulfmyra. Min far talte om, att vargarna ofta kom fram och ville titta på kreaturen. De brukade komma fram till en källa här borta. Så satte man en oxe, som de kallte "Stjärnte" framtill för kreatursflocken som skrämdde vargen, för den vågade vargarna sig ej på, och det visste de andra djuren om. Så snart det begynte "bli alå" så samlades djuren runt om honom så att "Stjärnte" gjorde bönderna mycket gott. - Det är säkert.

2) Konamn.

Vi ha en ko, som vi kalla "Högfärdscoa". Hon har vita fläckar och stora vita horn, som hon sätter högt i vädret.

3) Kyrkogrimen har L, ej hört talas om. Vet ej vad Grim i Grimsås betyder. Av fadern har L. hört att man brukade gräva ned djur levande som bote mot kreaturssjukdom.

4) Vårdar (vård? - vål?). Farfar gick en gång i ett stort följe. Då såg farfar ett begravningsällskap komma. Han förstod att det inte var ett riktigt liktåg utan en vård (el. vårdnad). De som 'båre' kistan gick ej ur vägen men farfar såg ju det och steg ur vägen för att inte törna mot. Kistan

lyftes däremot över de andra i följet som inte kunde se något. De ville ha reda på, varför han tockade (?) sig undan, men han talade ej om det samma kväll utan dagen därpå. Det medförde sjukdom att stöta mot en sådan vård. Då han såg vårdnaden var det vinter och snö på marken, men han såg liktåget gå på bara marken.

5) Vård.

Det var en gubbe, som hette Sven, som kunde se likfärder. Han förutsade också järnvägen. Han hörde hur tåget kom, stannade och gick. "Järnvägen kommer snart", sa' han, och nu har vi haft järnväg i 30 ? år.

6) Varsel - järnvägsbygge.

Det var en kärring i Löve, ett ställe i änden på skogen här borta, som förutsåg, att järnväg skulle komma. Det var dåligt med arbete och många reste till Amerika. Gumman hade en som som också ville resa. "Du behöver inte resa åt Amerika", sa' hon till honom. "Det blir snart arbete. Det bullrar och susar och är så konstigt åt mossen!" - Sen drog de hit järnvägen.

7) Värphögar - finns inga i Grimsås och ej heller källor.

8) Lyfttesten. I Hagen, strax intill vägen mot Sumpebo (?), ligger en gammal "löfttesten". Ja, jag har nog inte sett den på 25 år, men den ligger nog kvar och syns om inte mossa växt över. Den var kantig. Det var fina tag på den! Det knepigaste var att "loa" på honom (=att få jämn vikt på den). Det var pojkar som gick dit lördag och söndag och skulle visa sin styrka. Den var svår så vanliga karlar ej kunde lyfta den. En bror till mig lyfte den till knäna och själv har jag också lyft. När det kom några främmande pojkar gick man dit med dem.

(I berättarens sällskap uppsöktes stenen och fotograferades).

9) Mjölkaharen. Sven Andersson i Lilleryd hade ont av mjölkaharen. Många sköt på den, men den hade inte trillat. Men Sven Andersson sköt den med bössa. Han hade väl räknat ut hur han skulle ladda. - Det var en stor rejäl hare, talte han om, men när han hade skjutit den var det bara spingestickor.

10) Gasten. Det var en gammal träskomakare, som brukade gå omkring i bygden. Han hette Sven Johansson i Fåglabo. En gång fick han bära på gasten, han råkade ut för den på vägen mellan Espås och hemma. Den var tung, så han höll på att inte råka hem. Så blev han sjuk och gick i säng, men det blev bra igen.

11) Påskan. Förr var det vanligt med påskeld på påskafton. Jag minns när man kunde räkna ända till 30, 40 påskeldar här omkring; nu är det inte många man ser.

Vår eld var här uppe i backen ovanför byn. Det var ris och skräp. Den besöktes av ungdom - även från andra håll. Sen var det att gå in på en loge och dansa med träskorna på. Man kunde få en speleman för 50 öre och t.o.m. att de spelade för ingenting. - Det kunde hända på påskafton, att pojkarna gick omkring och tiggde ägg, men de sjöng inte och hade inget särskilt gille. -

Påskkärringarna åkte på en sopkvast upp genom skorstenen, talade far om.

Eldar vid andra högtider förekomer ej heller majstång.

12) "Spöke". - Det kunde bli episoder för ingenting förr i tiden. - Det var en som gick förbi Fåglabo och där var uppsatt ett "dyngesäte" mot lagårn och månen skinte. Det såg ut som en gubbe, tyckte han och vågade inte gå förbi och då så ropte han: "Ä du av vår Harre, så statt, men är du av den Leje, så gack. - Men han blev stående. -

Mycket gammalt pratkan va' sanning för en del människor. Är de nervösa, så kan det bli mycket skrock och skit av ingenting.

13) "Näcken" (Spöke). "Har Lundgren hört någon historia om näcken?" - "Det har jag hört talas om!" - "Det var en skomakare som kom illa ut för näcken. Det var när han skulle gå hem på lördagkvällen. Det var en säker karl och näcken kunde inte rå på honom. Han hyvde bort en borste, när han mötte näcken och kom ifrån honom och kom hem fast det var tungt att gå. När han kommit in, kom borsten efter genom dörren och slängde i väggen och så hörde han någon ropa: "Här har du din klabbedabb!"

14) Lyktgubbar. Jag och många andra ha sett konstigt lyse i mossen många gånger. Antagligen är det något som kommer från jorden.

Personer som olovligen flyttat råmärken gick igen när de var döda. Något namn på sådana gengångare brukas ej.

15) På Ulvmyra (utt. Olvmyra) finns två stycken stenarösa. Det är gamla gränsmärken mellan hemman. Men så ligger det ett stort berg i Mala och där är inhugget ett kors i en stor sten.

16) "Skära havre". Jag har varit med om att skära med skära. Far och mor var rätt flinka att skära. De som var flinka tog till en hel nek på en gång.

När jag var i tjugoårsåldern, var jag i Ulricehamnstrakten

på "hårregårdar", och där gick dom med lie och då tänkte jag: "det modet skall jag anta". Sen började vi på den här gården att hugga med lie.

När man skar med skära gick man antingen "på rabånd" (radband) eller "på skår". - Då man gick på radband gick tre eller fyra efter varandra, på sätt som teckningen a) utvisar. Att "gå på skår" innebar att de som skuro kunde gå i olika riktningar, ofta beroende på, att säden låg. Se teckning.

Inga särskilda bruk förekom vid första eller sista neken. "Vila äring" och liknande okänt.

17) Årsgång. Om årsgång vid jul har jag ingenting hört, men man kunde säga: "jag har varit ute och gått årsgång när man haft ärende att uträtta hos än den ene och än den andre bland grannarna. Det kunde vara när som helst under året.

"Glosen"? - "Den har jag aldrig hört talas om i all min tid!"

18) Vårfrudagen - ingen särskild tradition.

19) Julen. Vi fick äta havrabröd hela året, men på julen fick vi gott bröd och litet kaffe. Kaffe var ju inte vanligt i de tiderna. Sen fick man kaffe på söndärna också.

När jag växte upp hade far julgran på golvet eller på bordet och där skulle vara gotter och äpplen i granen. Det hänger i än.

Utanför dörren hade man två granar, nu förekommer det ej på alla ställen. Vi var bland de första som tog bort dem.

20) Tomten. Jag har hört talas om, att tomten gick och drog från den ene bonden till den andre. Det var en bonde som fick se en sådan där tomte komma dragandes med ett litet strå. Då sa' han till tomten: "De' ä så små "båror" (bördor) så det betyder ingenting. Då svarade tomten: "Jag tar "båra" efter befallninga (betalninga?), Tomten tyckte han kunde vända om och dra åt andra och så hörde han upp på den platsen.

21) Trolovning. När de trolovade sig förr i tiden reste de till någon marknad, antingen Gislaved eller Svenljunga. Det var vanligt, att fästmannen köpte en psalmbok till fästmön.

22) Bröllop. Storslagna äreportar skulle det vara vid bröllop. Äreporten stod framför "stora dörren". Den gjordes av fyra avkvistade granar med ruska i toppen och mellan granarna hängdes girlanger av granris dels runt om från den ena till den andra granen och dels i kors tvärs över. (Se avbildning.) Man använde granris både vinter och sommar.

Ett stycke från bröllopsgården och i hela liden sattes bruagranar. Det var höga granträ med ruska i toppen, avkvistade och avbarkade.

När det är kyrkbröllop och det är det inte alltid - vi blevo vigda här hemma - bär bruden en krona, som tillhör Mossebo kyrka. Annars brukas det inte krona.

Sen var det gille och på den tiden varade det minst tre dagar. Alla släktingar och närmaste gårdsfolk blevo bjudna.

På kvällen skulle brudparet visa sig när de ropade ut brudparet, och det gör de förresten nu också, - och så "skote" de. När de visade sig och det var mörkt, lyste de på dem.

För att det skulle bli tur slängde de risgryn på dem.

Regn i brudkronan betydde rikedom, sa' man.

23) Tröskning. När man byggde loga ville man ha långt från marken till loggolvet, för då är det lättare att tröska. Det blir bättre klang. Kom det främmande, när man stod och tröskade, och man ville skoja med dem, frågade man dem om deville lära sig präglavisan och så tog man och klämde dem med plejeln om nacken. Det kändes inte så gott för "plejakeran" är ju ganska smal.

"Handvar" och "slagen" är slagans övriga delar.

24) Hämta rumpedrag vid slakt.

När man slaktade ville man inte ha småfolk där. "Det kunde vara farligt!" - För att bli av med dem, sa' man till dem, att de skulle springa och hämta rumpedrag.

För inte så många år sedan var det en slaktare hos skräddaren där nere vid Grimsås station. Den som var med och skulle hjälpa slaktaren var en spjuver som ville skoja med skräddaren. Han sa' till honom, att han kunde gå in till Julanders därbredvid och be att få ett rumpedrag. Och skräddaren gick och framförde ärendet till fru Julander, men hon bara skrattade åt honom förstås.

25) Byggnadsgillén.

När takstolen är färdig bruka de här att sätta upp en krans av enris. Det gör arbetarna själva. Sedan bjuder värdfolket dem på kaffegök. Några andra än byggnadsarbetarna bruka inte vara där.

Fattigt folk, som ämna bygga, få hjälp av grannarna. De få ett trä här och ett där och så få de körehjälp och f.ö. även flytttehjälp. när det behövs. En del bjuder på gille och en del inte, men det är nästan bortlagt nu.